

Ecologische beoordeling in verband met het wijzigen van een perceel agrarische grond in bos

Opdrachtgever Mevr. J. Jagersma- v.d. Veen
Referentie Hoop, P. de, 2017. Ecologische beoordeling in verband met het wijzigen van een perceel agrarische grond in bos. A&W-notitie 2752. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Projectcode 2752wyl
Status Definitief
Datum 9 maart 2017
Projectleider E. van der Heijden
Autorisatie R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

1. Inleiding

De familie Jagersma is voornemens om een perceel agrarische grond (grasland), achter Wyldpaed West 16 te Twijzelerheide, te wijzigen in bos. Er is ecologisch onderzoek nodig om te bepalen of de ingreep een conflict kan veroorzaken met de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur. Mevrouw Jagersma heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Het doel van het onderzoek is een ecologische quickscan, waarin de effecten van de plannen worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Wet natuurbescherming en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Natuurnetwerk Nederland, voormalige Ecologische Hoofdstructuur). Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Dit onderzoek is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Een belangrijke bron die we gebruiken is de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna). Ook zijn resultaten uit eerder door ons uitgevoerd onderzoek in de directe omgeving gebruikt. Ten tweede is op 14 februari 2017 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd naar de (mogelijkheden voor) aanwezigheid van wettelijk beschermde natuurwaarden in het plangebied.

Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Bij de beoordeling is gebruik gemaakt van diverse literatuurbronnen. Deze zijn opgenomen in de literatuurlijst en worden verder niet meer in de tekst vermeld.

2. Situatieschets en plannen

Familie Jagersma is voornemens een perceel grasland van ongeveer 1 ha, om te vormen naar bos met hierin eventueel een poel. Het perceel ligt in het houtwallenlandschap ter hoogte van het Wyldpaed West 16 (zo'n 500 m van de doorgaande weg) in het buitengebied van Twijzelerheide. In de huidige situatie bestaat het perceel uit voedselrijk grasland, dat een deel van het jaar beweid wordt door vleesrunderen. De directe omgeving wordt redelijk intensief gebruikt voor landbouw en veeteelt. Het perceel heeft redelijk grote hoogteverschillen. Het verschil tussen het hoogste en laagste deel is ruim 70 cm. De korte zijden van het perceel (noordwest- en zuidoostzijde) worden begrensd door een sloot inclusief een elzensingel. De lange zijden van het perceel worden begrensd door een greppel met daarachter een dykswâl¹.

¹ Aarden wallichaam met begroeiing van bomen en struiken.

Foto's 1, 2 en 3: Impressie van het graslandperceel met de omliggende houtwallen. Op het grasland zal bos worden aangeplant.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Natuurbeschermingswet/Wet natuurbescherming of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Omdat de Provincie Fryslân de oude benaming EHS gebruikt in plaats van NNN, zullen we verder in deze notitie de term EHS aanhouden. Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

3.1 Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming)

Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat het plangebied geen deel uitmaakt van Natura 2000-gebieden. De meest dichtbijgelegen Natura 2000-gebieden zijn de Grote Wielen en de Alde Feanen die beiden op ca. 10 km van het plangebied liggen.

Gezien deze grote afstand en de beperkte effecten van de ingreep zijn er, geen negatieve effecten te verwachten op natuurwaarden binnen de Natura 2000 gebieden. Ecologische relaties tussen het onderzoeksgebied en de Natura 2000-gebieden zijn niet aanwezig, omdat de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen niet voorkomen in het onderzoeksgebied. Hierdoor treedt geen externe werking op.

Ecologische relaties met andere verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zijn er niet. Door de grote afstand tot Natura 2000-gebieden en de beperkte invloed van de ingreep worden bovendien geen uitstralende effecten tot in deze Natura 2000-gebieden verwacht. Er zijn daardoor geen effecten op de relevante natuurwaarden van de Grote Wielen, Alde Feanen of overige Natura 2000-gebieden te verwachten. Er treedt daarom geen conflict op met de Wet natuurbescherming.

3.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De provincie Fryslân heeft gebieden aangewezen die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS. Gebieden die behoren tot de EHS liggen op een afstand vanaf ca. 1,5 km van het plangebied.

De aard en beperkte omvang van de beoogde werkzaamheden zullen er niet toe leiden dat negatieve effecten optreden ten aanzien van EHS-gebieden. De conclusie van de beoordeling is derhalve, dat de beoogde ingrepen geen conflict veroorzaken met het beschermingsregime van de EHS, zoals opgenomen in de Verordening Romte van de Provincie Fryslân.

3.3 Overige vormen van gebiedsbescherming

Het perceel waar het bos gerealiseerd wordt en het omliggende gebied, zijn niet aangewezen als botanisch waardevol gebied, weidevogelgebied en/of foerageergebied voor ganzen. De beoogde ingreep veroorzaakt daarom geen conflict met overige vormen van gebiedsbescherming. Het plangebied ligt wel binnen het agrarisch zoekgebied 'Droge dooradering'. Deze aanwijzing als zoekgebied heeft geen beschermingsstatus. Het betreft een zoekgebied waarbinnen perceel eigenaren aanspraak kunnen maken op subsidies om de natuurwaarden in de 'Droge dooradering' van het landschap te versterken.

3.3 Conclusies

De conclusie van de beoordeling is dat de beoogde herinrichting geen conflict veroorzaakt met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland vanaf 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor enkele soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij ruimtelijke ontwikkeling. De vrijgestelde soorten komen voor een groot deel overeen met de soorten die in de oude Flora- en faunawet onder het licht beschermde regime vielen.

Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het grasland en de omgeving voorkomen en welke consequenties dit heeft voor de beoogde maatregelen.

4.1 Planten

Het grasland is voedselrijk en is ongeschikt voor wettelijk beschermde plantensoorten en plantensoorten van de Rode lijst. Deze soorten worden hier daarom niet verwacht. Ook de houtwal is tamelijk voedselrijk. Soorten die voorkomen zijn o.a. Zomereik, Zwarte els, wilgen soorten, Gewone vlier, Wilde kamperfoelie, braam en verschillende soorten grassen. Gezien het voedselrijke karakter van de houtwal worden ook hier geen wettelijk beschermde soorten verwacht.

Conclusie

In het grasland zijn geen beschermde of zeldzame planten aanwezig. Beschermde plantensoorten worden ook voor de houtwal niet verwacht. Gezien de beperkte invloed van de werkzaamheden op de omgeving, veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van planten.

4.2 Ongewervelde diersoorten

Gezien het ontbreken van geschikte kruidenrijke vegetaties en watergangen, is het onwaarschijnlijk dat er in het grasland door de Wet natuurbescherming beschermde ongewervelde diersoorten voorkomen.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

4.3 Vissen

In het plangebied ontbreekt water. Aan de west- en oostkant van het plangebied liggen wel sloten. Deze sloten worden echter niet aangetast door de voorgenomen ingreep. Om deze reden worden er geen negatieve effecten verwacht op eventueel aanwezige beschermde vissen.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissen.

4.4 Amfibieën

Aan de west- en oostkant van het plangebied ligt een aantal sloten. Soorten als Gewone pad en Kleine watersalamander zouden met name in de winterperiode gebruik kunnen maken van het plangebied. Er geldt echter een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling voor deze soorten, omdat ze door de provincie Fryslân in een 'vrijstellingslijst' zijn opgenomen.

Geschikt leefgebied voor beschermde soorten die niet op de vrijstellingslijst van de Provincie Fryslân staan is niet aanwezig. Ook ligt het plangebied buiten het verspreidingsgebied van deze beschermde soorten. Het is daarom onwaarschijnlijk dat amfibieënsoorten waarvoor geen vrijstelling geldt, gebruik maken van het plangebied.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën.

4.5 Reptielen

Het plangebied ligt buiten het verspreidingsgebied van reptielen. Uitzondering is de Ringslang die in de omgeving kan voorkomen. Het plangebied is echter ongeschikt als leefgebied voor Ringslang. In het plangebied worden daarom geen beschermde reptielen verwacht.

Conclusie

Er ontstaat door de beoogde herinrichting geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde reptielen.

4.6 Vogels

In de Wet natuurbescherming valt het beschermingsregime van vogels onder wetsartikel 3.1 en 3.5. De vogelsoorten die onder de Europese Vogelrichtlijn vallen, zijn opgenomen in artikel 3.1. De vogelsoorten die onder bijlage II van het Verdrag van Bern vallen, zijn opgenomen in artikel 3.5. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1. Een klein deel van deze soorten valt tevens onder artikel 3.5. Vooralsnog worden door de provincies effecten op vogels beoordeeld volgens de bepalingen onder artikel 3.1.

Broedvogels algemeen

De omgeving van het plangebied is geschikt als broedgebied voor verscheidene vogelsoorten. In de houtwallen is er geschikt broedbiotoop voor vogels, zoals Zwarte kraai, Houtduif en Winterkoning. De watergangen zijn geschikt voor nestplaatsen van Wilde eend en Meerkoet. In het grasland worden geen broedvogels verwacht.

Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat

tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden aangetast, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de verstorende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de oude Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

In het plangebied zijn geen nestplaatsen aanwezig van soorten die deel uitmaken van bovengenoemde lijst. De plannen veroorzaken bovendien geen negatieve effecten op eventueel aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen in de omgeving van het plangebied.

Conclusie

De beoogde plannen veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vogels, mits broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. Hierboven is beschreven hoe aan deze voorwaarden kan worden voldaan.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Ze worden alle vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij beschermde soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten zijn beschreven in § 4.8.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Meervleermuis en Gewone grootoortvleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Voor gebouwbewonende vleermuissoorten is het plangebied ongeschikt door de afwezigheid van gebouwen. Voor boombewonende vleermuissoorten zijn ook geen mogelijkheden in het grasland omdat bomen ontbreken. De bomen in de boomsingel zijn mogelijk wel geschikt als verblijfplaats, maar deze worden niet door het voornemen beïnvloed. Om deze redenen zijn er geen effecten te verwachten op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Tijdens en direct na de uitvoering van de beoogde herinrichting kan het plangebied eventueel in mindere mate geschikt zijn als foerageergebied dan in de huidige situatie. In de directe omgeving van het plangebied is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionele leefomgeving van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied gewaarborgd blijft.

Vliegroutes

Vleermuizen volgen lijnvormige landschapselementen in het landschap (zoals bomenrijen, rietkragen en het stratenpatroon), waarlangs zij zich kunnen oriënteren bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. In de omgeving van het plangebied kunnen dergelijke routes liggen langs houtwallen of elzensingels. Door de aanleg van bos gaan er geen lijnvormige landschapselementen verloren. Een aantasting van potentieel aanwezige vliegroutes is daarom niet aan de orde. De functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes blijft gewaarborgd.

Conclusies

Er treedt geen conflict op met de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen.

4.8 Overige zoogdieren

Zoogdieren waarvoor een vrijstelling geldt (artikel 3.10 Wnb)

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied diverse zoogdiersoorten voorkomen, waaronder Egel en verschillende (spits)muizensoorten, zoals Bosmuis en Rosse woelmuis. Door de herinrichting van het gebied gaat mogelijk (tijdelijk) een deel van het leefgebied van dergelijke zoogdiersoorten verloren. Deze soorten zijn vrijgesteld door Provinciale Staten van een aantal bepalingen bij o.a. ruimtelijke ingrepen. Voor deze groep beschermde zoogdiersoorten is er dus geen knelpunt met de Wet natuurbescherming.

Zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt (artikel 3.10 en 3.5 Wnb)

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor zoogdieren die niet op de vrijstellingslijst Wet natuurbescherming van de Provincie Fryslân staan (bijvoorbeeld Waterspitsmuis). Ook is het gebied niet geschikt voor Europees beschermde zoogdiersoorten (bijvoorbeeld Noordse woelmuis). Een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze beschermde zoogdiersoorten treedt daarom niet op.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van overige zoogdieren.

5. Conclusies

Deze ecologische beoordeling leidt tot de volgende conclusies:

Gebiedsbescherming

De aanplant van bomen en eventueel de aanleg van een poel, veroorzaken geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet 1998, Wet natuurbescherming, Natuurnetwerk Nederland en overige vormen van gebiedsbescherming).

Soortbescherming

De herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van soort(groep)en, mits geen verstoring plaatsvindt van broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten (paragraaf 4.6).

Aanbevelingen

Bij de aanplant van bos wordt aanbevolen te kiezen voor streekeigen soorten. Te denken valt aan Zomereik en Zwarte els, met besdragende struiken zoals Gewone vlier, Gewone lijsterbes, Trosvlier en Eenstijlige meidoorn.

Literatuur

- Delft, J.J.C.W. van, J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2015. Waarnemingenoverzicht 2014. Bijlage bij RAVON 59, jaargang 17 nummer 4. RAVON, Nijmegen.
- Goede, A.F. de, & M. Brongers 1999. Evaluatie perceelsranden-experiment Twijzel-Oostermeer. A&W-rapport 183
- Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas.nl Friesland

Websites

NDFF - Nationale Databank Flora en Fauna
www.Synbiosys.alterra.nl